

בבא בתרא י"ג

אין כדי לזה ולזה רב יהודה א' יש דין גוד או איגוד ר"נ א' אין דין גוד או איגוד בקרקע, שלאחר החלוקה יהיה שימוש לכל אחד מהם. ודנה הגמרא, מה הדין אם כשיחלוקו אין בהם כדי לזה וכדי לזה. רב יהודה אמר יש דין של 'גוד או אגוד'²²⁵, זה שרוצה לחלוק אומר לזה שאינו רוצה לחלוק, או קצוץ לי דמים וקנה את חלקי, או שאני אקצוץ דמים ואתן לך בחלקך, מפני שאיני רוצה בשותפותך. ורב נחמן אמר אין דין של 'גוד או אגוד', השותף יכול לומר לא אקנה את החלק שלך ולא אמכור את שלי, אלא נהיה בה שותפים. אמר רבא לרב נחמן, לדברך שאין דין 'גוד או אגוד', כיצד יעשו בכור ופשוט²²⁶ שאביהם הניח להם עבד או בהמה טמאה, שאי אפשר לחלקם?! ואמר לו אני אומר שהוא עובד לזה יום אחד ולזה שני ימים.

ח' עבד וח' ב"ח ב"ה או' עובד את ומקשה הגמרא ממה ששנינו, מי שחציו עבד וחציו רבו יום א' ואת עצמו יום א' בן חורין עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד דברי בית הלל. בית שמאי אומרים תקנתם את רבו את עצמו לא תקנתם. לישא שפחה אינו יכול²²⁷, לישא בת חורין אינו יכול, והלא לא נברא העולם אלא לפריה ורביה, שנאמר: "לא תהו בְּרָאָה לְשֶׁבֶת יִצְרָח"²²⁸? אלא כופין את רבו²²⁹ ועושים אותו בן חורין, וכותבין שטר על חצי דמיו. וחזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי. ומשמע שחזרו בהם רק מהטעם מפני תיקון העולם, אבל אם לא היה טעם זה, העבד אינו יכול לומר לו אני אקצוץ בדמים ואתן לך בחלקך? עונה הגמרא, שכאן יש 'אגוד' אבל אין 'גוד'. שהרי העבד יכול לקנות את חלקו של האדון, אבל הוא אינו אומר לאדון קנה את חלקי, שאין דמים לבן חורין, שהרי אין עבד עברי נמכר אלא לשש.

225 ר"י אומר שיכול לומר גוד או אגוד אפ' בדמים מרובים יותר משוויו. ואין נראה לריצב"א שא"כ כל אחד יוכל לסלק את חברו ע"י עילוי דמים בדבר שאין בו דין חלוקה. תוס'.

226 בכור ופשוט מפני שקשה להיות שותפין בה. רש"י. ר"ת מפרש שבפשוט ופשוט יעבוד יום את זה ויום את זה. אבל אם יעבוד אצל הבכור ב' ימים ואצל הפשוט יום נמצא שהבכור מקבל יותר מפי שנים מפני שיש עיר רחוקה שמשתכרים בה יותר מבמקום קרוב. ור"י מפרש משום שאמרו בכתובות בשור לחרישה ועמד לחרישה שלכו"ע השכר לאמצע אפ' שלזה מנה ולזה מאתים. ונמצא שאין לבכור פי שנים. ותייצו שאינו דומה מפני ששם הם נשתתפו מתחילה לדעת כן אבל בבכור ופשוט כ"א נוטל פי חלקו. תוס'.

227 ואפ' שאם עבד נושא שפחה לא קיים פריה ורביה מפני שהולד אינו מתייחס אחריי, אם היה יכול לקיים שבת כל שהוא לא היינו כופים את האדון לשחררו. תוס'.

228 משום שלשבת יצרה שייך אפ' בצד עבדות. ובחצי שפחה וחצי ב"ח לא כפו את רבה משום שבת אלא משום שנהגו בה הפקר מפני שאינה מצווה על פו"ר ושמא גם כשתשחרר לא תקיים שבת. תוס'.

229 לא אומרים שהעשה פרו ורבו ידחה ל"ת של לא יהיה קדש שעובר על הלאו בשעת העראה ולא מקיים עשה עד גמר ביאה. ועוד שלאשה אין את העשה. ואומר ר"י שכופים את הרב אפילו שהוא לא מקיים את המצווה מפני שמשום מצווה רבה מותר אע"פ שעובר בעשה. ואי אפשר לומר שימכור את עצמו לע"ע מפני שאסור למכור עצמו לע"ע, כמו שא' אוןן ששמעה על הר סיני וכו'. וא"א לומר שישא ח' שפחה וח' ב"ח שצד עבדות ישתמש בצד חירות. ואין תקנה לשאת ממורת להר' ממורים. תוס'.

עני ועשיר והניח אביהם מרחץ ובית ומביאה הגמרא ראייה ממה ששנינו, שני אחין אחד הבד עשה לשכר לאמצע עני ואחד עשיר והניח להן אביהן מרחץ ובית הבד, עשאן לשכר²³⁰ השכר לאמצע. עשאן לעצמו, הרי עשיר אומר לעני קח לך עבדים וירחצו במרחץ, שיחממו אותו ורחוץ בו, קח לך זיתים ובא ועשה בבית הבד. והעני אינו יכול לומר לעשיר קנה את חלקי. הרי שאין אומרים דין 'גור או אגוד'? עונה הגמרא, שגם שם העני אינו יכול לכופו לקנות את חלקו, מפני שיש 'גור' אבל אין 'אגוד'. שהרי העני אינו אומר לו אף אני אקנה את חלקך, שהרי אין לו במה לקנות.

טול אתה שיעור ואני פחות שומעים ומביאה הגמרא ראייה ממה ששנינו, זה הכלל, כל לו רשב"ג או אין שומעים שאילו יחלק ושמנו עליו ושמנו עליו חולקין. ואם לאו, מעלין אותו בדמים. הרי שאין אומרים דין 'גור או אגוד'? עונה הגמרא, שתנאים נחלקו בדבר. ששנינו בברייתא, טול אתה שיעור ואני פחות, כגון חצר שאין בה שמנה אמות ואמר חלוק וטול לך ארבע אמות ואני את המותר, שומעין לו. רבן שמעון בן גמליאל אומר אין שומעין לו.

טעמו של רשב"ג משום שאינו רוצה לקבל אם התנא אומר כמו ששנינו שהאחד מוכן מתנה משום "ושוא מתנות יחיה" לקבל פחות מארבע אמות, מהו טעמו של רבן שמעון בן גמליאל שאומר שאין שומעים לו?! אלא יש לומר שיש להשלים את החסר בברייתא ולשנות כך, טול אתה שיעור ואני פחות שומעין לו, וכן 'גור או אגוד', שלא רצה למחול כלום אלא אמר קנה את חלקי או אקנה את חלקך שומעין לו. ורבן שמעון בן גמליאל אומר שאין שומעים לו. דוחה הגמרא, יתכן שלדברי הכל אין אומרים 'גור או אגוד', וטעמו של רשב"ג הוא משום שהשותף יכול לומר לו אם בדמים אין לי דמים לתת לך, ואיני רוצה לקבל ממך מתנה לי מפני הכתוב במשלי: "וְשׂוֹנֵא מִפְּתַת יְחִיָּה".

כתבי הקדש אע"פ ששניהם רוצים לא יחלוקו שמואל א' בב' כריכות יחלוקו אמר אביי לרב יוסף, שרב יהודה שאמר 'גור או אגוד' קיבל זאת משמואל רבו. על מה ששנינו במשנה, וכתבי הקודש אף על פי ששניהם רוצים לא יחלוקו. ואמר שמואל, שהמשנה מדברת כשכתבי הקדש הם בכרך אחד²³¹, אבל בשני כריכות²³² חולקין. ואם אין דין 'גור או אגוד'²³³ אם אין שניהם רוצים אפילו בשני כריכות²³⁴

230 לאו דוקא אלא אפ' עשאם לעצמו אלא שמוצא להשכירו. תוס'.

231 כל ספריהם היו עשויון בגליון ואם יביארו לב"ד לחלקו הוא בזיון. רש"י.

232 אבל בשתי כריכות. כגון תורה בכרך אחד ונביאים בכרך אחד.

233 היה אפ' לומר ולטעמך, אפ' אם יש דין גור או אגוד מדוע חולקים הרי בזה כתוב מה שאין בזה. תוס'.

234 והגמרא הבינה ששמואל אמר אפילו שאין שניהם רוצים ובהכרח שאין דמיהם שוים ואם אין דין גור או אגוד איך הוא כופה אותו יאמר אני לא אתן לך את עודף הדמים וגם לא אתן לך את היפה כדי שאקבל ממך דמים ולא גורסים תרוייהו צריכין להאי. רש"י.

אינם חולקים. ואומרת הגמרא שרב שלמן פירש את דברי שמואל בששניהם רוצים, על מה שהמשנה אומרת שלא יחלוקו את כתבי הקדש אפילו ששניהם רוצים. ואמר שמואל שבשתי כריכות אם שניהם רוצים יחלוקו.

אמר אמימר, הלכה שיש דין 'גוד או אגוד'. ואמר לו רב אשי, הרי דבריו של רב נתמן שאמר שאין דין 'גוד או אגוד'? אמר לו, לא שמעתי, כלומר איני סובר כמותו.

אין דין גוד או אגוד בב' שפחות שואלת הגמרא, מהמעשה ברבין בר חנינא ורב דימי בר חנינא שאביהם השאיר להם שתי אמהות, שכ"א יודעת לשות מלאכה אחרת

האחת ידעה לאפות ולבשל, ואחת ידעה לטוות ולארוג²³⁵. באו לפני רבא שיורה להם איך לחלוק, ואמר להם שאין דין 'גוד או אגוד'? עונה הגמרא, כאן אינו 'גוד או אגוד'²³⁶ מפני שכל אחת מהן יודעת לעשות מלאכה אחרת, וכל אחד מהם צריך את שתיהן. שואלת הגמרא, הרי שניהם צריכים את כל כתבי הקדש, ושמואל אמר לא שנו אלא בכרך אחד אבל בשני כריכות חולקים. והגמרא הבינה שאפילו בעל כרחו של אחד מהן, ואפילו שאמר לו קח אחד וגוד את דמי היתירים, או אגוד כופים אותו? מתרצת הגמרא, הרי רב שלמן פירש את דבריו של שמואל בשרצו.

אופן כריכת תורה נביאים וכתובים הגמרא מביאה את מה ששנינו, מדביק אדם תורה נביאים וכתובים כאחד²³⁷, דברי רבי מאיר. רבי

יהודה אומר, תורה בפני עצמה, נביאים בפני עצמן, וכתובים בפני עצמן²³⁸. וחכמים אומרים, כל אחד ואחד בפני עצמו, כל ספר וספר של נביאים ושל כתובים בכרך לעצמו. ואמר רב יהודה, מעשה בבייתוס בן זונין שהיו לו שמנה נביאים מדובקין כאחד, על פי רבי אלעזר בן עזריה. וחכמים אומרים²³⁹, לא היו לו אלא אחד אחד בפני עצמו. אמר רבי, מעשה והביאו לפנינו תורה נביאים וכתובים מדובקים כאחד והכשרנום. וממשיכה הברייתא, בין חומש לחומש של תורה משאירים ארבעה שורות, וכן בין כל נביא לנביא, ובנביא של שנים עשר ג' שיטין. ומסיים מלמטה ומתחיל מלמעלה²⁴⁰.

הרוצה לדבק תנ"ך כא' מדבק ועושה תנו רבנן, הרוצה לדבק תורה נביאים בראשו כדי לגולו בסופו כדי לגול היקף וכתובים כאחד, מדבק ומניח קלף חלק

235 ל"א ביסתרקי תכשיטי ספסלים שקורין טפי"ד. רש"י.

236 אם לא אמר לו או שתקח את שתיהם או שאני אקח את שתיהם. רש"י.

237 אע"פ שלא אפשר שלא יתן נביאים על תורה מפני שכשהם מדובקים אין בכך גנאי. תוס'.

238 לא מפני שאסור להניח זה על זה שלא מצאנו שהדבר אסור אלא בנביאים על תורה ולא בכתובים על נביאים. אלא שלא יראה הכל כמו תורה, או הכל נביאים. תוס'.

239 יש גורסים וי"א ובהגהות הב"ח הגיה והכ"א.

240 אם נודמן לו סיום הספר מלמטה בסוף הדף מתחיל ספרו האחר בראש הדף ואינו צריך להניח ריוח חלק ביניהם. רש"י. ונראה לר"י שבין חומש לחומש צריכים להניח ודוקא על נביאים אמרו שא"צ להניח. אבל בין חומש לחומש צריך להניח כמו שבפרשה פתוחה אם היה מסיים מלמטה צריך להניח שיטה אחת. וריצב"א מפרש ומסיים מלמטה ומתחיל מלמעלה ולעולם צריך להניח ד' שורות. ודוקא בין נביא לנביא אבל בן חומש לחומש לא מסיים למטה ומתחיל מלמעלה אפ' כשמניח ד' שיטים כמו שאמרו בירושלמי. תוס'.

לגלול על גבי העמוד שהספר נגלל עליו. ובסופו כדי לגול היקף, מניח חלק גדול כדי לגול בו את כל הקיפו²⁴¹. ומסיים מלמטה ומתחיל מלמעלה, ואם בא לחתוך חותך. שואלת הגמרא, מה החידוש במה שאמרו ואם בא לחתוך חותך, הרי כולם מודים שאם כל אחד ואחד הוא בפני עצמו עדיף? מבארת הגמרא, שכך אמרו, אם בא לחתוך חותך, שמתחיל מלמעלה ולא יניח חלק שהרי אם בא לחתוך חותך, ונמצא שזה הוא ראש הכרך, והוא גנאי לו שדף זה יהיה משונה מחברו ללא צורך.

תחילת ספר וסופו כדי לגלול רנב"י שואלת הגמרא ממה ששנינו, משייר בכל ספר א' לצדדים רב אשי א' בס"ת בתחילתו ובסופו כדי לגול. והגמרא הבינה שיש

שיעור אחד לתחילתו וסופו, ושואלת הגמרא אם כדי לגלול עמוד קשה מה ששנינו שעושה בסופו כדי לגלול היקף, ואם הוא כדי לגלול היקף קשה מה ששנינו שעושה בתחילתו כדי לגלול עמוד? אמר רב נחמן בר יצחק, הברייתא מתכוונת שמשייר בתחילה ובסוף אלא שהם שני שיעורים. בראשו עושה כדי לגלול עמוד, ובסופו כדי לגלול היקף.

ורב אשי אמר, הברייתא הזאת מדברת בספר תורה. כמו ששנינו בברייתא, כל הספרים נגללים מתחלתן לסופן, וספר תורה נגלל לאמצעיתו, ועושה לו עמוד אילך ואילך. אמר רבי אליעזר ברבי צדוק, כך היו כותבי ספרים שבירושלים עושין לספריהם, לספרי תורה.

241 שאין עושה שני עמודים לגוללו לאמצעו כמו שאנו עושים לספר תורה אלא גוללו מתחלתו לסופו וכורך את החלק על כל ההיקף. רש"י. ולר"י נראה שגורסים עושה בראשו כדי היקף ובסופו כדי לגול עמוד. ולרשב"א נראה לקיים את גרסת הספרים ובמדביק תורה נביאים וכתובים ביחד לא ראוי שהתורה תהיה נכרכת על הנביאים והכתובים כאילו נעשית להם שומר.

